

L'exili (1)

Alfredo Zitarrosa, el dia que va tornar a l'Uruguai, el 31 de març de 1984

Prohibir paraules. Hi pot haver res més totalitari? Ahir a la nit, poc després que la Junta Electoral Provincial de Barcelona prohibís als mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals fer servir les paraules 'exili' i 'presos polítics', al cine-cooperativa Zumzeig de Barcelona, de la mà del festival BarnaSants, es projectava *Ausencia de mi* (Melina Terribili, 2018), sobre el cantor uruguaià **Alfredo Zitarrosa**.

El tema de la pel·lícula no són les extraordinàries cançons de **Zitarrosa**, la seva manera de dir la milonga amb veu greu, incorporant-hi a vegades el batec de cuir del *candombe*. De fet, només hi sona cap al final una cançó, la tremolosa "Adagio en mi país". El relat s'articula amb els textos orals, sovint descreguts i pessimistes, que l'artista anava gravant en cintes de casset i que ara, de la mà de les seves filles, s'han donat a l'arxiu de l'Estat uruguaià. Al film, amb la repressió de les dictadures com un teló de fons mut i constant, hi ha molt poca música i molt de patiment.

El tema principal és l'exili. Com desgasta i com pateixen i es panseixen les plantes desterrades. Les dictadures militars de l'Uruguai, l'Argentina i Xile van prohibir les cançons d'**Alfredo Zitarrosa**. Hi pot haver res més totalitari que prohibir cançons? El cantor, amb la seva dona i les seves dues filles, es va exiliar primer a Buenos Aires -on no es va poder estar gaire-, Madrid -on ho va passar malament- i a Mèxic -on va treballar força, col·laborant en campanyes polítiques i a favor dels presos polítics-.

El documental s'articula en parts: tres exilis i un desexili (expressió de **Mario Benedetti**). Té com a punt culminant la multitudinària rebuda de l'artista a Montevideo, el 31 de març de 1984, i com a punt tenebrós les paraules d'un militar que diu que sí, que respectaran la democràcia, però que si els obliguen les circumstàncies tornaran a fer un cop d'estat. Vaig veure aquesta escena i vaig pensar en la nova ultradreta, tan amiga d'incorporar militars a les llistes, que ens fastigueja el present i ens esguerra el futur. Ara mateix tenim el totalitarisme avançant arreu i un home de cultura exilat, **Lluís Puig**, que no pot tornar a casa. Ho direm les vegades que faci falta.